

ข้อเสนอโครงการวิจัย
เสนอต่อ สกว. ฝ่ายหนึ่ง

1. ชื่อโครงการ

(ภาษาไทย)	การบริหารจัดการ Denken “เขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และ สิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น”
(ภาษาอังกฤษ)	Management System in Denken (Important District for Preservation of Group of Traditional Buildings in Japan).
คำสำคัญ	การบริหารจัดการ, การอนุรักษ์, มรดกวัฒนธรรม, สถาปัตยกรรม, กลุ่มอาคาร, ญี่ปุ่น
keywords	Denken, Preservation, Cultural Heritage, Group of building, Architecture, Japan

2. ชื่อหัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล	
(ภาษาไทย)	ดร. เท็ดศักดิ์ เตชะกิจจกร
(ภาษาอังกฤษ)	Terdsak Tachakitkachorn
คุณวุฒิ	ปริญญาเอก
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
หน่วยงาน	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชา	สถาปัตยกรรมศาสตร์
ที่อยู่	19/2 หมู่ที่ 3 ตำบลบางกระเทียม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
โทรศัพท์/โทรสาร	081 889 4533 E-mail terdsak@gmail.com

ลงนาม (ลายเซ็น)

3. ชื่อและสถานที่ติดต่อของผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานของหัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล	รองศาสตราจารย์ ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัยนิจิ
ตำแหน่ง	คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
หน่วยงาน	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์	02 218 4302 โทรสาร 02 218 4303

ลงนาม (ลายเซ็น)

4. ได้เสนอโครงการนี้ หรือโครงการที่มีส่วนเหมือนกับเรื่องนี้บางส่วนเพื่อขอทุนต่อแหล่งอื่นที่ใดบ้าง

- ☒ ไม่ได้เสนอต่อแหล่งทุนอื่น
- ☐ เสนอต่อ
- ☐ ชื่อโครงการที่เสนอ
- ☐ กำหนดทราบผล (หรือสถานภาพเท่าที่ทราบ)

5. งบประมาณทั้งโครงการ 755,150 บาท

จาก สกว. 755,150 บาท

จากหน่วยงานร่วมโครงการ 0 บาท

6. ระยะเวลาดำเนินงาน 15 เดือน

เสนอต่อ สกว. เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2559

ลงนาม

ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ เตชะกิจจกร
ผู้เสนอโครงการ

รายละเอียดของข้อเสนอโครงการ

1. บทสรุปย่อสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

เขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่า หรือ Denken ถือเป็นรูปแบบการอนุรักษ์อาคาร สถาปัตยกรรมของประเทศญี่ปุ่นที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งหาไม่ได้ในภูมิภาคพื้นที่อื่นทั้งวิธีการและจำนวน ถือเป็นรูปแบบการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเฉพาะตัวอาคารดังเช่นรูปแบบการอนุรักษ์ที่นิยมปฏิบัติกันในทุกประเทศ หากแต่เป็นรูปแบบการอนุรักษ์ที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มอาคาร และสภาพภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์ ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของย่านชุมชนดั้งเดิม

การบริหารจัดการเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่าถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้กระบวนการอนุรักษ์เชิงพื้นที่ด้วยรูปแบบดังกล่าวประสบความสำเร็จทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่า คือการประสานความร่วมมือกันระหว่างชุมชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของภาครัฐทั้งท้องถิ่นและส่วนกลาง ทั้งในแง่นโยบายและการปฏิบัติ ควบคู่กับการให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของอาคารและชุมชน โดยไม่ลดทอนสิทธิของผู้ถือครอง การศึกษาการบริหารจัดการ Denken หรือเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นจึงเป็นการศึกษาที่สำคัญและน่าสนใจ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ และการสังเกตในเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างที่มีพัฒนาการในระดับต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การถอดบทเรียนการบริหารจัดการ ตลอดจน โครงสร้าง และทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการนำเอาองค์ความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทยได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาสถานการณ์ ตลอดจนเงื่อนไข และข้อจำกัดในการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมในประเทศไทย ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ

อนึ่งสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้นอกจากจะเป็นการถอดบทเรียนการบริหารจัดการ Denken ซึ่งถือเป็นการยกระดับองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนดั้งเดิมในประเทศไทยแล้ว ยังเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทยให้เกิดประสิทธิภาพต่อไปในอนาคตอีกด้วย

2. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

แนวคิดการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประเทศญี่ปุ่นผ่านการบังคับใช้ทางกฎหมายถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1878 โดยมีกรมวัดและศาลเจ้า สังกัดกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบกฎหมายฉบับดังกล่าว ทั้งนี้ในระยะแรกของกระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมนั้นเป็นการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเป็นหลัก โดยพิจารณาจากความสำคัญในด้านต่าง ๆ ของอาคาร เช่น วัด และศาลเจ้า ก่อนที่ในเวลาต่อมาจะมีการพัฒนาไปสู่การขึ้นทะเบียนอาคารสถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมประเภทจับต้องได้ (tangible cultural heritage) ควบคู่ไปกับการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมประเภทจับต้องไม่ได้ (intangible cultural heritage) อาทิ เทคนิคและภูมิปัญญาการก่อสร้าง¹

สำหรับกระบวนการอนุรักษ์และบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศญี่ปุ่นนั้นถือเป็นกระบวนการอนุรักษ์และบริหารจัดการที่มีเอกลักษณ์และมีประสิทธิภาพรูปแบบหนึ่งของโลก โดยเป็นกระบวนการอนุรักษ์และบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเฉพาะสถาปัตยกรรมเท่านั้น หากแต่ยังคำนึงถึงสภาพภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์ และความสำคัญเชิงคุณค่าในระดับกลุ่มพื้นที่ ทั้งนี้พื้นที่ที่ผ่านกระบวนการกำหนดขอบเขตภายใต้กระบวนการอนุรักษ์ดังกล่าวมีชื่อเรียกว่า “เขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่า” (伝統的建造物群保存地区) หรือ Denken

แนวคิดการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่นในระยะแรกเกิดขึ้นจากความต้องการของท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์ย่าน หรือชุมชนดั้งเดิมให้ยังคงสามารถรักษามรดกทางวัฒนธรรมของตนไว้ได้ ท่ามกลางกระบวนการการกลายเมืองและการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ ทั้งนี้แนวคิดในการอนุรักษ์และบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศญี่ปุ่นเกิดขึ้นจากการสูญหายของมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่เมืองและชนบท อันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดภายใต้แนวคิดทุนนิยมของประเทศญี่ปุ่นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ภายในประเทศมีการเปลี่ยนแปลงสัณฐานอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะบริเวณชุมชนที่มีการพัฒนาระบบโครงข่ายการคมนาคมสมัยใหม่ และการพัฒนาอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามนับเป็นความโชคดีของพื้นที่จำนวนมากในประเทศญี่ปุ่นที่ยังคงสามารถรักษาสภาพอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม ตลอดจนวิถีชีวิตดั้งเดิมเอาไว้ได้ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตทศกันดาร หมู่บ้านตามเกาะ หรือพื้นที่หุบเขา ซึ่งห่างไกลจากเส้นทางโครงข่ายการคมนาคมที่พัฒนาขึ้นในสมัยใหม่

จากการเปลี่ยนแปลงสัณฐานและองค์ประกอบทางกายภาพอย่างรุนแรงส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรมภายในเมืองในหลายพื้นที่ ทั้งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้สูญหายไปเป็นจำนวนมากและรวดเร็ว จากการสูญหายดังกล่าวส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในกลุ่มของชาวบ้าน นักวิชาการ และภาครัฐ ที่จะรักษามรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงหลงเหลืออยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไว้ ทั้งนี้ในปีคริสต์ศักราช 1970 สำนักงานวัฒนธรรม (agency of cultural affairs) กระทรวงศึกษาธิการได้มีการประกาศใช้กฎหมายการอนุรักษ์และจัดทำเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร

¹ เกิดศักดิ์ เตชะกิจจธร. “การกำหนดเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคารสถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น.” ในทรายแก้ว ทิพากร, บรรณาธิการ. จินน้ำชาได้ร่มชากระ ประจักษ์มมมมมใหม่ของภาพอาทิตย์อุทัย. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555. หน้า 130.

สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่า เพื่อรักษาย่านหรือหมู่บ้านดั้งเดิมที่ยังเหลืออยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ²

ลักษณะสำคัญที่ส่งผลให้กฎหมายและการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมรูปแบบดังกล่าวของประเทศญี่ปุ่น มีความแตกต่างจากการกฎหมายและการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมและสถาปัตยกรรมอื่น ๆ คือ การกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ภายใต้มุมมองในเชิงมรดกทางวัฒนธรรมและการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลโดยกระทรวงศึกษาธิการ ไม่ใช้การกำหนดเขตพื้นที่หรือดำเนินการอนุรักษ์ในลักษณะควบคุมและป้องกันตามแบบกระทรวงการก่อสร้างหรือกระทรวงโยธาธิการ ทั้งนี้แม้การดำเนินการจะอยู่ภายใต้การควบคุมโดยกระทรวงศึกษาธิการ อย่างไรก็ตามพบว่า มีการประสานและบูรณาการข้อกำหนดของแต่ละกระทรวงเพื่อเอื้อประโยชน์แก่การบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมให้เกิดประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น ภายในเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าสามารถลดหย่อนข้อบังคับทางผังเมือง และข้อบังคับในการป้องกันอัคคีภัยได้ระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของชุมชนให้คงสภาพอยู่นอกจากนั้นยังปรากฏการอนุโลมให้เจ้าของสิ่งปลูกสร้างสามารถปรับปรุงสภาพการใช้งานภายในอาคารให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตปัจจุบัน โดยยังรักษาสภาพภายนอกไว้ภายใต้ระเบียบที่กำหนดขึ้น

นอกจากการประสานข้อกำหนดในแต่ละกระทรวงเพื่อให้เกิดการดำเนินงานภายในเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่มีประสิทธิภาพแล้ว ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญและส่งผลให้กฎหมาย “เขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่า” เป็นที่ยอมรับของประชาชนภายในประเทศญี่ปุ่นคือ การให้การสนับสนุนในระดับต่าง ๆ เพื่อปรับปรุง ซ่อมแซม บูรณะอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้าง ทั้งในระดับชุมชนและระดับปัจเจกบุคคล โดยในการสนับสนุนนั้นอาจจะเป็น การให้เงินสนับสนุนด้านการก่อสร้าง การให้เงินสนับสนุนเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเก่า การให้มาตรการในการลดหย่อนภาษีให้กับเจ้าของอาคาร การให้เงินสนับสนุนเพื่อปรับปรุงหรือซ่อมแซมสภาพภูมิทัศน์ภายในชุมชน เป็นอาทิ

สำหรับกระบวนการขึ้นทะเบียนเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นนั้นประกอบด้วยขั้นตอนที่สามารถสรุปได้เบื้องต้น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การสำรวจพื้นที่หมู่บ้าน ชุมชน หรือย่านดั้งเดิม ซึ่งเป็นการสำรวจโดยชาวบ้านและนักวิชาการ ทั้งนี้ในการริเริ่มการสำรวจมรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชนดั้งเดิมนั้นอาจเกิดขึ้นจากการเห็นคุณค่าความสำคัญในเชิงมรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชน โดยอาจเกิดขึ้นจากนักวิชาการภายนอก หรือเกิดขึ้นจากความต้องการของคนในชุมชนเองก็ได้

ขั้นที่ 2 เป็นการดำเนินการเพื่อกำหนดขอบเขตของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยชาวบ้านและนักวิชาการจะร่วมกันจัดทำรายงานและระบุขอบเขตของพื้นที่เพื่อดำเนินการขอขึ้นทะเบียนชุมชนหรือย่านดั้งเดิมเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจากข้อมูลที่ดำเนินการสำรวจขั้นแรก ทั้งนี้ในการกำหนดขอบเขตไม่ได้พิจารณาเฉพาะสถาปัตยกรรมเท่านั้น หากแต่ยังพิจารณาถึงสภาพภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนวิถีชีวิตของคนภายในย่านชุมชน บนพื้นฐานของความสนใจของเจ้าของอาคารอีกด้วย

ขั้นที่ 3 การเสนอและพิจารณาเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรม “ทรงคุณค่า” ในขั้นตอนนี้ คณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัด และสำนักงานวัฒนธรรมจะเป็นผู้พิจารณาคณะสมบัติของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมว่าเหมาะสมที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าหรือไม่ โดยในการเสนอขอขึ้นทะเบียนต้องผ่าน

² “Introduction to Japan’s Preservation Districts.” [Online]. Available: <http://www.denken.gr.jp/>. Retrieved April 6, 2016.

การพิจารณาและได้รับความเห็นชอบร่วมกันจากชุมชนและหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นก่อน ทั้งนี้จากประวัติที่ผ่านมาพบว่าปรากฏกรณีที่เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไม่ขอขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าจำนวนหนึ่งแห่งคือ เขตชุมชน Tomonoura จังหวัด Hiroshima³ อนึ่ง “ทรงคุณค่า” ที่ถูกระบุเพิ่มภายหลังพื้นที่นั้นๆตามขั้นที่ 2 ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียน เป็นการจำเพาะเจาะจงถึง ความทรงคุณค่า ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมระดับชาติ และคู่ควรกับการได้รับงบประมาณสนับสนุนเพื่อทำนุบำรุงรักษาให้สืบต่อไป

จากความสำเร็จในเรื่องการบริหารจัดการ และมาตรการสนับสนุนการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้ในปัจจุบันภายหลังจากการประกาศใช้กฎหมาย “เขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่า” ประเทศญี่ปุ่นมีเขตพื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้วทั้งสิ้น 110 ย่าน⁴ หรือ คิดเป็นอัตราการขึ้นทะเบียน 3 ย่านต่อปี ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานวัฒนธรรมคาดการณ์เบื้องต้นว่าทั่วประเทศญี่ปุ่นน่าจะมีชุมชนดั้งเดิมกระจายตัวอยู่ประมาณ 500 แห่ง และในจำนวนนี้น่าจะมีชุมชนที่สามารถขึ้นทะเบียนได้ทั้งหมดประมาณ 300 แห่ง โดยหากอนุมานจากตัวเลขสถิติข้างต้นเป็นไปได้อีกในอีกระยะเวลาเพียง 100 ปี ประเทศญี่ปุ่นก็จะสามารถดำเนินการรักษามรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชนดั้งเดิมได้สูงถึง 300 ชุมชน

พื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า จำนวน 110 แห่ง สามารถจำแนกได้ตามเกณฑ์ที่หลากหลาย อาทิ เกณฑ์ด้านภูมิภาค เกณฑ์ด้านลักษณะรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน หรือเกณฑ์ด้านรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน ทั้งนี้หากจำแนกตามเกณฑ์ด้านรูปแบบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สามารถจำแนกได้เป็น ย่านค้าขาย ย่านวัดวาอาราม ย่านเมืองรอบปราสาทเก่า ย่านอุตสาหกรรมพื้นถิ่น หมู่บ้านประมง หมู่บ้านเกษตรกรรม เมืองอุตสาหกรรมเก่า เป็นต้น⁵

อนึ่งการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทำให้พื้นที่ชุมชนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า ยังคงสามารถรักษามรดกทางวัฒนธรรมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ จนกลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนในเวลาต่อมา โดยในจำนวน 110 แห่งนั้น มีบางเขตพื้นที่ที่ได้รับการบริหารจัดการและพัฒนาจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านกลางหุบเขา Shirakawa-go ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นพื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมในปีคริสต์ศักราช 1995⁶ และกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามแม้จะมีบางพื้นที่ได้รับการพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง หากแต่ในขณะเดียวกันก็มีอีกหลายพื้นที่ซึ่งเลือกจะรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนตนไว้ โดยไม่ได้พัฒนา

³ เทดซึกิ เคซึกิจิ. “การกำหนดเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคารสถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น.” ในทรายแก้ว ทิพากร, บรรณาธิการ. จินน้ำชาได้ร่มชากระ ประจักษ์มมมองใหม่ของภาพอาทิตย์อุทัย. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555. หน้า 138.

⁴ “List of Historic Districts.” [Online]. Available <http://www.denken.gr.jp/English/lists.html>. Retrieved April 6, 2016.

⁵ “Categories of Historic District.” [Online]. Available <http://www.denken.gr.jp/English/categories.html>. Retrieved April 6, 2016.

⁶ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. “Historic villages of Shirakawa-go and Gokayama.” Available <http://whc.unesco.org/en/list/734>. Retrieved April 6, 2016.

พื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทั้งนี้หากใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการจำแนกประเภทของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า จะสามารถจำแนกพื้นที่ได้เป็น 3 ประเภทได้แก่ เขตพื้นที่ซึ่งไม่มุ่งเน้นพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เขตพื้นที่ซึ่งมีการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในภูมิภาค และ เขตพื้นที่ซึ่งมีการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายใต้เกณฑ์พิจารณาประกาศขึ้นทะเบียนมรดกโลก

สำหรับประเทศไทย จากการสำรวจของยงชนิษฐ์ พิมลเสถียร และคณะ ภายใต้โครงการศึกษาวิจัยมาตรฐานที่อยู่อาศัยและชุมชนเพื่อคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าของเมือง ที่สำรวจย่านชุมชนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมผ่านการสำรวจอย่างรวดเร็ว (reconnaissance survey) พบว่ามีชุมชนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมกว่า 140 แห่งกระจายอยู่ใน 54 จังหวัดตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ⁷ และจากการสำรวจของสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่ามีย่านชุมชนดั้งเดิมกระจายอยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 194 แห่ง (ภาคกลาง 146 แห่ง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 48 แห่ง)⁸ และกระจายตัวอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้รวม 281 แห่ง (ภาคเหนือ 152 แห่ง และภาค 129 แห่ง)⁹ ทั้งนี้แม้ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐหลายฝ่ายจะเริ่มให้ความสนใจกับชุมชนดั้งเดิม หากแต่กรอบความคิดหลักในด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ในปัจจุบันก็ยังคงเป็นการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเฉพาะหลัง โดยมุ่งเน้นอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในระดับชาติ อาทิ พระราชวัง วัด หรืออาคารทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ และสืบเนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประเทศไทยส่วนใหญ่ที่ยังคงมุ่งเน้นการบังคับและควบคุมอย่างรัดกุม จนในบางกรณีมีลักษณะลิดรอนสิทธิและไม่เอื้อประโยชน์ต่อเจ้าของสิ่งปลูกสร้างมากนัก ประกอบกับการขาดกฎหมายที่บังคับใช้เฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม ตลอดจนการขาดกระบวนการสนับสนุนเพื่อให้เกิดแรงจูงใจหรือความกระตือรือร้นในการอนุรักษ์อาคาร หรือสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าภายในชุมชนดั้งเดิม จึงส่งผลให้ในปัจจุบันพื้นที่ซึ่งสามารถดำรงอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมในย่านชุมชนดั้งเดิมหรือหมู่บ้านตามชนบทเริ่มสูญหายไป เนื่องจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของคนในชุมชน และนโยบายการพัฒนาพื้นที่จากส่วนกลาง ทั้งจากการพัฒนาพื้นที่แบบรื้อแล้วสร้างใหม่ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะที่ไม่ยั่งยืน

อนึ่งหากในอนาคต ประเทศไทยยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับกฎหมายและมาตรการในการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิม ตลอดจนแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมซึ่งเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมที่สำคัญของประเทศ เฉกเช่นกับกฎหมาย “เขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่า” ของประเทศญี่ปุ่น ก็มีแนวโน้มเป็นได้สูงว่ามรดกทางสถาปัตยกรรมและมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าอื่น ๆ ที่เคยกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศจะสูญหายไปตามกาลเวลา

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ความสำเร็จของการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมด้วยระบบ Denken ภายในประเทศญี่ปุ่น ทั้งในด้านปริมาณจำนวนชุมชนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า และด้านคุณภาพที่มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนและเป็นระบบจนสามารถนำไปสู่การอนุรักษ์

⁷ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. โครงการศึกษาวิจัยมาตรฐานที่อยู่อาศัยและชุมชนเพื่อคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าของเมือง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553. หน้า 5.

⁸ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: บริษัทพรอพเพอร์ตี้พริ้นท์, 2555. หน้า 84-99.

⁹ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. โครงการศึกษา สำรวจ จัดทำทะเบียนและแผนที่ย่านชุมชนเก่าในพื้นที่ภาคเหนือและภาคใต้. กรุงเทพฯ: บริษัทพรอพเพอร์ตี้พริ้นท์, 2557. หน้า 83.

ชุมชนดั้งเดิมได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น คงมิสามารถนำมาใช้ประยุกต์ใช้งานในประเทศไทยได้อย่างโดยตรง การศึกษาเพื่อถอดบทเรียน Denken หรือ เขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิม ของประเทศญี่ปุ่น ในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น โครงสร้างการบริหารจัดการ วิธีการดำเนินการ ตลอดจนการทัศนคติของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจถึงข้อดี ข้อเสีย และเงื่อนไขการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของรูปแบบดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญและน่าสนใจ ประกอบกับความเห็นเชิงวิชาการของผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทยต่อโอกาสในการประยุกต์ใช้ระบบ Denken ในประเทศไทย จะทำให้ได้ผลการศึกษาซึ่งสามารถพัฒนาองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์และการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสม และสามารถนำไปสู่การต่อยอดการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมที่มีความสอดคล้องกับประเทศไทยต่อไปในอนาคต

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างการจัดการของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการในระดับต่าง ๆ ของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น
- 3) เพื่อศึกษามุมมองและทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น
- 4) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” สำหรับการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทย ในมิติต่าง ๆ

4. กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ

4.1 แผนกิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งผลลัพธ์ (Output) ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก/กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลาดำเนินการ	จำนวนวันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
1. เพื่อศึกษาโครงสร้างการจัดการของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น	1.1 กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรองในประเด็นดังต่อไปนี้ (1) ข้อมูลพื้นฐานของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น (2) ข้อมูลการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น (3) ข้อมูลโครงสร้างการจัดการเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น (4) เกณฑ์และกระบวนการขึ้นทะเบียนพื้นที่เป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น	เดือนที่ 1-3	15 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก/กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
	1.2 กิจกรรมการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานวัฒนธรรมญี่ปุ่น ผู้ซึ่งดูแลและมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ โครงสร้างการบริหารงาน กระบวนการดำเนินงาน กระบวนการขึ้นทะเบียน และบทบาทของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	เดือนที่ 4	3 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์
	1.3 กิจกรรมการสัมภาษณ์ชาวบ้านภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นเพื่อศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ	เดือนที่ 5-6	7 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์
	1.4 กิจกรรมการถอดบทสัมภาษณ์ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลภาคสนาม	เดือนที่ 4-7	12 วัน	ผู้ช่วยวิจัย
	1.5 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและการสำรวจภาคสนาม เพื่อประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น	เดือนที่ 8-10	8 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	1.6 กิจกรรมสรุปข้อมูล	เดือนที่ 11-12	8 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการในระดับต่าง ๆ ของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น	2.1 กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรองเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนในประเทศญี่ปุ่น	เดือนที่ 1-3	15 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	2.2 กิจกรรมสำรวจภาคสนามในพื้นที่กรณีศึกษาที่ทำการคัดเลือกไว้ โดยในการสำรวจภาคสนามนั้นใช้วิธีการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในพื้นที่	เดือนที่ 4-6	7 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก/กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
	2.3 กิจกรรมการถอดบทสัมภาษณ์ที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม	เดือนที่ 4-7	10 วัน	ผู้ช่วยวิจัย
	2.4 กิจกรรมการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลข้อมูลพัฒนาการของเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น	เดือนที่ 8-10	16 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	2.5 กิจกรรมสรุปผล	เดือนที่ 11-12	8 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
3.เพื่อศึกษามุมมองและทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อ “เขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น	3.1 กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรองเกี่ยวกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าประเทศญี่ปุ่น เพื่อจำแนกกลุ่มและวางแผนการสำรวจภาคสนาม	เดือนที่ 1-3	15 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	3.2 กิจกรรมการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานวัฒนธรรมญี่ปุ่น เพื่อศึกษามุมมองทัศนคติต่อเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น	เดือนที่ 4	3 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	3.3 กิจกรรมการสัมภาษณ์ชุมชนและท้องถิ่นที่เป็นเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับมุมมองและทัศนคติที่มีต่อเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น	เดือนที่ 4-6	8 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	3.4 กิจกรรมการถอดบทสัมภาษณ์ที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม	เดือนที่ 4-7	10 วัน	ผู้ช่วยวิจัย
	3.5 กิจกรรมการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลมุมมองและทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่า	เดือนที่ 8-11	12 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	3.6 กิจกรรมสรุปผล	เดือนที่ 12	4 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก/กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
4. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” สำหรับการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทยในมิติต่าง ๆ	4.1 กิจกรรมประมวลผลการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและการสำรวจภาคสนาม เพื่อออกแบบ โครงร่างการสัมภาษณ์ นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทางการท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์ชุมชน	เดือนที่ 12	8 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	4.2 กิจกรรมการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทางการท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์ชุมชน จำนวน 10 ท่าน เกี่ยวกับข้อควรระวังและแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดแนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในบริบทของสังคมไทย	เดือนที่ 13-14	10 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	4.3 กิจกรรมประมวลผลการสัมภาษณ์เพื่อสรุปแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในบริบทของสังคมไทย และข้อควรระวังจากนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ	เดือนที่ 14	4 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	4.4 กิจกรรมการสัมมนาเพื่อประมวลความเห็นเกี่ยวกับทิศทางและการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในบริบทของสังคมไทย	เดือนที่ 15	1 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย
	4.5 กิจกรรมสรุปผล	เดือนที่ 15	5 วัน	ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ และผู้ช่วยวิจัย

หมายเหตุ จำนวนวันที่ใช้เป็นการคาดการณ์จำนวนเวลาที่จะต้องดำเนินการจริง โดยเทียบ 1 วันเท่ากับ 8 ชั่วโมง

ตารางแสดงแผนกิจกรรมและเวลาปฏิบัติงานโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เดือนที่														
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. เพื่อศึกษาโครงสร้างการจัดการของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น	1.1 กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรม															
	1.2 กิจกรรมการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานวัฒนธรรมญี่ปุ่น															
	1.3 กิจกรรมการสัมภาษณ์ชาวบ้านภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า															
	1.4 กิจกรรมการถอดบทสัมภาษณ์															
	1.5 กิจกรรมการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล															
	1.6 กิจกรรมการสรุปผลข้อมูล															
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการในระดับต่าง ๆ ของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น	2.1 กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรม															
	2.2 กิจกรรมการสำรวจภาคสนามในพื้นที่กรณีศึกษา															
	2.3 กิจกรรมการถอดบทสัมภาษณ์															
	2.4 กิจกรรมการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล															
	2.5 กิจกรรมการสรุปผลข้อมูล															

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เดือนที่														
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
3. เพื่อศึกษามุมมองและทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น	3.1 กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรม															
	3.2 กิจกรรมการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานวัฒนธรรมญี่ปุ่น															
	3.3 กิจกรรมการสัมภาษณ์ชุมชน															
	3.4 กิจกรรมการถอดเทปสัมภาษณ์															
	3.5 กิจกรรมการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล															
	3.6 กิจกรรมสรุปผล															
4. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” สำหรับการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทยในมิติต่าง ๆ	4.1 กิจกรรมการประมวลผลการศึกษาเพื่อออกแบบโครงการสัมภาษณ์															
	4.2 กิจกรรมการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ															
	4.3 กิจกรรมการประมวลผลการสัมภาษณ์เพื่อสรุปแนวทางการประยุกต์ใช้															
	4.4 กิจกรรมการสัมมนา															
	4.5 กิจกรรมสรุปผล															

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงระยะเวลา

เดือนที่	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
เดือนที่ 1-6	1. กิจกรรมรวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรองที่เป็นภาษาญี่ปุ่นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ - ข้อมูลออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานวัฒนธรรมประเทศญี่ปุ่น (http://www.bunka.nii.ac.jp/ และ denken.gr.jp) - ข้อมูลออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแล “เขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่า” - เอกสารรายงานผลการศึกษาเพื่อพิจารณาขึ้นทะเบียน “เขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่า” ของพื้นที่ต่าง ๆ - เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	1. ได้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นระดับภาพรวม 2. ได้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นระดับภาพรวม 3. ได้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าระดับภาพรวม 4. ได้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการขึ้นทะเบียนเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าระดับภาพรวม 5. ได้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ของเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าในปัจจุบันระดับภาพรวม 6. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เกี่ยวข้อง กับเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นระดับภาพรวม
	2. กิจกรรมการสำรวจภาคสนามเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลภายในพื้นที่เขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าด้วยวิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ (ระหว่างเดือนที่ 4-6)	1. ได้ข้อมูลสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารและบทบาทของภาครัฐในการบริหารจัดการพื้นที่ทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2. ได้ข้อมูลสัมภาษณ์ชาวบ้านเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าประเทศญี่ปุ่นจำนวน 6 พื้นที่ 3. ได้ข้อมูลสัมภาษณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่าในพื้นที่กรณีศึกษาจำนวน 6 พื้นที่ 4. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับมุมมองและทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการบริหารจัดการเขตอนุรักษสถานปัตยกรรมทรงคุณค่า จำนวน 6 พื้นที่

เดือนที่	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
	3. กิจกรรมการถอดเทปบทสัมภาษณ์ (ระหว่างเดือนที่ 4-6)	5. ได้ข้อมูลบทสัมภาษณ์ที่ดำเนินการสัมภาษณ์ในช่วงเดือนที่ 4-6 ที่มีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งสามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้
เดือนที่ 7-15	1. กิจกรรมการถอดเทปบทสัมภาษณ์ (เฉพาะเดือนที่ 7)	1. ได้ข้อมูลบทสัมภาษณ์ทั้งหมดที่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้
	2. กิจกรรมการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลองค์ความรู้	1. องค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น 2. องค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น 3. ข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์การพิจารณาพื้นที่เพื่อเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า 4. มุมมองและทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่นในภาคส่วนต่าง ๆ
	3. กิจกรรมการสัมภาษณ์นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศไทยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ของประเทศญี่ปุ่นในการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทย	1. ความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ รวมจำนวน 10 คนเกี่ยวกับเงื่อนไขและข้อพึงระวัง หากมีการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย
	4. กิจกรรมการสัมมนาเพื่อประมวลความเห็นเกี่ยวกับทิศทางและการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในบริบทของสังคม	1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ของประเทศญี่ปุ่น ในประเทศไทยจากผู้เข้าร่วมสัมมนาซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการและภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2. ข้อเสนอแนะและข้อพึงระวังเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ของประเทศญี่ปุ่น ในประเทศไทย

เดือนที่	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
	5. กิจกรรมการสรุปข้อมูล	1. บทเรียนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์ และบริหารจัดการสถาปัตยกรรมทรงคุณค่า ภายในประเทศไทยในอนาคต

6. แนวทาง/ขั้นตอนการดำเนินงาน

6.1 นิยามศัพท์

สำนักงานวัฒนธรรม ประเทศญี่ปุ่น ได้ให้นิยามของ Denken หรือ “เขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่า” ตามเอกสารฉบับภาษาอังกฤษว่าหมายถึง “Preserved District” หรือเขตอนุรักษ์ แต่หากแปลขยายความตรงตามภาษาญี่ปุ่นแล้ว Denken = 伝建 จะมีความหมายสองนัยยะ ได้แก่

(1) 伝統的建造物群保存地

Dentou-teki-Kenzoubutsu-gun-Hozon-Chiku

(2) 重要伝統的建造物郡保存地区

Juuyou-Dentou-teki-Kenzoubutsu-gun-Hozon-Chiku

เมื่อพิจารณาความหมายตามตัวอักษรแต่ละตัวจะพบว่า กลุ่มคำแต่ละกลุ่มคำมีความหมายดังนี้

ตัวอักษร (ภาษาญี่ปุ่น)	คำอ่าน (ภาษาอังกฤษ)	ความหมาย (ภาษาอังกฤษ)	ความหมาย (ภาษาไทย)
伝統的	Dentou-teki	Traditional	ดั้งเดิม
建造物群	Kenzoubutsu-gun	Group of buildings	กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และ สิ่งปลูกสร้าง
保存	Hozon	Preservation	การอนุรักษ์
地区	Chiku	District	เขตพื้นที่
重要	Juuyou	Important	ทรงคุณค่า

ด้วยเหตุนี้จึงสามารถให้ความหมายของ Denken ทั้งสองนัยยะ ได้ดังต่อไปนี้

(1) 伝統的建造物群保存地

Dentou-teki-Kenzoubutsu-gun-Hozon-Chiku

District for Preservation of Group of traditional buildings

เขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิม

(2) 重要伝統的建造物群保存地区

Juuyou-Dentou-teki-Kenzoubutsu-gun-Hozon-Chiku

Important District for Preservation of Group of traditional buildings

เขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่า

伝統的建造物群保存地 “Dentou-teki-Kenzoubutsu-gun-Hozon-Chiku” หรือ “District

for Preservation of Group of traditional buildings” หรือ **เขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิม** คือ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรม” ซึ่งกำหนดขึ้นภายใต้ระเบียบข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ของกฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมข้อที่ 143 โดยมีเนื้อหาว่าด้วยการกำหนดพื้นที่เพื่อจัดวางผังเฉพาะซึ่งประกาศโดยหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความดั้งเดิมแท้ รวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ นอกเหนือไปจากอาคารและสิ่งปลูกสร้าง เช่น สภาพแวดล้อมที่เป็นส่วนประกอบในการคงลักษณะภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์ภายในพื้นที่ อาทิ พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เกษตรกรรม แม่น้ำ ภูเขา ป่า ทะเล ทั้งนี้ “Dentou-teki-Kenzoubutsu-gun-Hozon-Chiku” สามารถเรียกโดยย่อ **伝建地区** “DenkenChiku” หรือ Preserved District หรือ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรม”

重要伝統的建造物群保存地区 “Juuyou-Dentou-teki-Kenzoubutsu-gun-Hozon-Chiku” หรือ “District for Preservation of Group of Precious Traditional Buildings” หรือ **เขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์**

กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่า คือ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรม” ที่ได้รับการประกาศภายใต้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมข้อที่ 144 โดยกระทรวงศึกษาธิการและวิทยาศาสตร์ เนื่องจากได้รับการพิจารณาแล้วว่ามีคุณค่าดั้งเดิมแท้และทรงคุณค่าเป็นพิเศษ “Juuyou-Dentou-teki-Kenzoubutsu-gun-Hozon-Chiku” มีชื่อเรียกโดยย่อว่า **重伝建** “JuuDenken” หรือ **伝建** “Denken” หรือ **重伝建地区** “JuuDenkenChiku” หรือ Important Denken District หรือ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า”¹⁰

สำหรับการศึกษาคั้งนี้จะเลือกศึกษาพื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น **重要伝統的建造物群保存地区** หรือเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า

6.2 พื้นที่กรณีศึกษา

การศึกษาคั้งนี้จะทำการศึกษาโดยคัดเลือกพื้นที่กรณีศึกษาจาก เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น (**重要伝統的建造物群保存地区**) จำนวน 110 แห่ง ทั้งนี้ในการคัดเลือกพื้นที่กรณีศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการแบ่งประเภทของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าออกเป็น 3 ประเภทตามพัฒนาการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่ อันได้แก่

¹⁰ เทดสัคคิ เดชะกิจจอร์. “การกำหนดเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคารสถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น.” ในทรายแก้ว ทิพาการ, บรรณาธิการ. จินน้ำชาได้ร่วมชากระ ประจักษ์มมมมมของใหม่ของภาพอาทิตย์อุทัย.

กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555. หน้า 132-133

1) เขตพื้นที่ซึ่งไม่มุ่งเน้นพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว พื้นที่กรณศึกษาในกลุ่มนี้ หมายถึง เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่ไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนทางกายภาพเพื่อรองรับวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว หรือไม่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน หรือไม่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น

2) เขตพื้นที่ซึ่งมีการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในภูมิภาค พื้นที่กรณศึกษาในกลุ่มนี้ หมายถึง เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่ได้มีการพัฒนาระบบกายภาพภายในพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือ มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น

3) เขตพื้นที่ซึ่งมีการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายใต้เกณฑ์พิจารณาประกาศขึ้นทะเบียนมรดกโลก พื้นที่กรณศึกษาในกลุ่มนี้ หมายถึง เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนหรืออยู่ในระหว่างการขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก จากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization; UNESCO) โดยจากการทบทวนสถานภาพของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่นเบื้องต้นพบว่า มีเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นที่เข้าเกณฑ์ในพื้นที่กรณศึกษากลุ่มนี้จำนวน 3 แห่ง โดยเป็นพื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว 1 แห่ง ได้แก่ เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า Shirakawa-mura Ogi-machi และเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ระหว่างขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกอีก 2 แห่ง ได้แก่ เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า Nakanojo-machi Kuni-akaiwa และเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า Ine-cho Ine-ura

อนึ่งสำหรับการคัดเลือกพื้นที่กรณศึกษาในแต่ละกลุ่มนั้น ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกพื้นที่ชุมชนจำนวนกลุ่มละ 2 แห่งจากนิยามข้างต้นเพื่อใช้เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มกรณศึกษา โดยในการพิจารณาเลือกนั้นจะพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่น ๆ ประกอบดังต่อไปนี้

- (1) พื้นที่กรณศึกษาต้องกระจายตัวอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศญี่ปุ่น
- (2) พื้นที่กรณศึกษาสามารถเดินทางเชื่อมต่อกันภายในภูมิภาคได้
- (3) พื้นที่กรณศึกษาต้องมีบริบทสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีทั้งเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่มีลักษณะภูมิทัศน์แบบเมือง และเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่มีลักษณะภูมิทัศน์แบบชนบท
- (4) พื้นที่กรณศึกษาต้องมีความแตกต่างกันในมิติของปีที่ขึ้นทะเบียน
- (5) พื้นที่กรณศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นได้

ทั้งนี้ภายหลังการพิจารณาเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าทั้ง 110 แห่ง สามารถคัดเลือกพื้นที่กรณศึกษาจำนวน 6 แห่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเภท	ชื่อเขตอนุรักษ สถาปัตยกรรม ทรงคุณค่า	ประเภทเขตอนุรักษ	เมืองที่ตั้ง	ลักษณะของ บริบท สภาพแวดล้อม	ปีที่ขึ้น ทะเบียน (ค.ศ.)
เขตพื้นที่ซึ่งไม่มุ่งเน้น พัฒนาเพื่อรองรับ กิจกรรมการท่องเที่ยว	Sasayama-shi Fukusumi	เมืองท่า	Hyogo	ภูมิทัศน์ชนบท	2012
	Ukiha-shi Niikawa- tagomori	หมู่บ้านกลางหุบเขา	Fukuoka	ภูมิทัศน์ชนบท	2012
เขตพื้นที่ซึ่งมีการ พัฒนาเพื่อรองรับการ ท่องเที่ยวภายใน ภูมิภาค	Toyooka-shi Izushi	เมืองรอบปราสาท	Hyogo	ภูมิทัศน์เมือง	2007
	Kawagoe-shi Kawagoe	เมืองการค้า	Saitama	ภูมิทัศน์เมือง	1999
เขตพื้นที่ซึ่งมีการ พัฒนาเพื่อรองรับการ ท่องเที่ยวภายใต้เกณฑ์ พิจารณาประกาศขึ้น ทะเบียนมรดกโลก	Shirakawa-mura Ogi- machi	หมู่บ้านกลางหุบเขา	Gifu	ภูมิทัศน์ชนบท	1976
	Ine-cho Ine-ura	หมู่บ้านชาวประมง	Kyoto	ภูมิทัศน์เมือง	2005

保存整備の急がれる保存地区

全国伝統的建造物群保存地区協議会

平成27年(2015) 4月1日現在

○=今年度追加地区

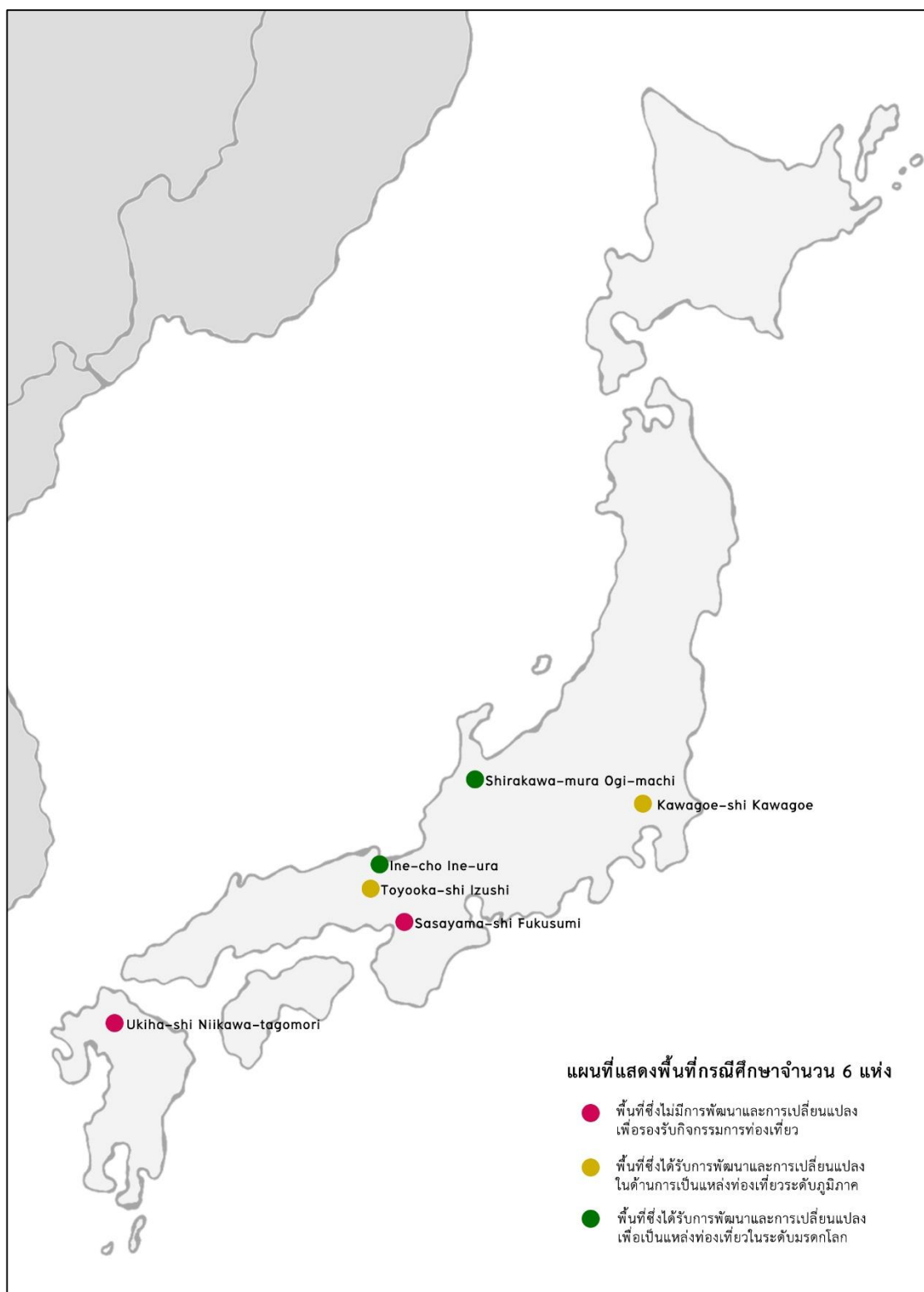
- 1 函館市元町末広町(港町 北海道) p.4
- 2 弘前市仲町(武家町 青森) p.4
- 3 黒石市中町(商家町 青森) p.5
- 4 金ヶ崎町城内諏訪小路(武家町 岩手) p.5
- 5 村田町村田(商家町 宮城) p.6
- 6 横手市増田(在郷町 秋田) p.6
- 7 仙北市角館(武家町 秋田) p.7
- 8 下郷町大内宿(宿場町 福島) p.7
- 9 南会津町前沢(山村集落 福島) p.8
- 10 桜川市真壁(在郷町 茨城) p.8
- 11 栃木市葛西門町(在郷町 栃木) p.9
- 12 桐生市桐生新町(製織町 群馬) p.9
- 13 中之条町六合赤岩(山村・養蚕集落 群馬) p.10
- 14 川越市川越(商家町 埼玉) p.10
- 15 香取市佐原(商家町 千葉) p.11
- 16 佐渡市宿根木(港町 新潟) p.11
- 17 高岡市山町筋(商家町 富山) p.12
- 18 高岡市金屋町(鍾物師町 富山) p.12
- 19 南砺市相倉(山村集落 富山) p.13
- 20 南砺市菅沼(山村集落 富山) p.13
- 21 金沢市東山ひがし(茶屋町 石川) p.14
- 22 金沢市主計町(茶屋町 石川) p.14
- 23 金沢市卯辰山麓(寺町 石川) p.15
- 24 金沢市寺町台(寺町 石川) p.15
- 25 輪島市黒島地区(船主集落 石川) p.16
- 26 加賀市加賀橋立(船主集落 石川) p.16
- 27 加賀市加賀東谷(山村集落 石川) p.17
- 28 白山市白峰(山村・養蚕集落 石川) p.17
- 29 小浜市小浜西組(商家町・茶屋町 福井) p.18
- 30 若狹町熊川宿(宿場町 福井) p.18
- 31 早川町赤沢(山村・講中宿 山梨) p.19
- 32 千曲市稲荷山(商家町 長野) p.19
- 33 塩尻市奈良井(宿場町 長野) p.20
- 34 塩尻市木曽平沢(漆工町 長野) p.20
- 35 東御市海野宿(宿場・養蚕町 長野) p.21
- 36 南木曽町養龍宿(宿場町 長野) p.21
- 37 白馬村青鬼(山村集落 長野) p.22
- 38 高山市三町(商家町 岐阜) p.22
- 39 高山市下二之町大新町(商家町 岐阜) p.23
- 40 美濃市美濃町(商家町 岐阜) p.23
- 41 恵那市岩村町本通(商家町 岐阜) p.24
- 42 郡上市郡上八幡北町(城下町 岐阜) p.24
- 43 白川村荻町(山村集落 岐阜) p.25
- 44 焼津市花沢(山村集落 静岡) p.25
- 45 豊田市足助(商家町 愛知) p.26
- 46 亀山市関宿(宿場町 三重) p.26
- 47 大津市坂本(里坊群・門前町 滋賀) p.27
- 48 近江八幡市八幡(商家町 滋賀) p.27
- 49 東近江市五箇荘金堂(農村集落 滋賀) p.28

- 50 京都市上賀茂(杜家町 京都) p.28
- 51 京都市産寧坂(門前町 京都) p.29
- 52 京都市祇園新橋(茶屋町 京都) p.29
- 53 京都市嵯峨鳥居本(門前町 京都) p.30
- 54 南丹市美山町北(山村集落 京都) p.30
- 55 伊根町伊根浦(漁村 京都) p.31
- 56 与謝野町加悦(製織町 京都) p.31
- 57 富田林市富田林(寺内町・在郷町 大阪) p.32
- 58 神戸市北野町山本通(港町 兵庫) p.32
- 59 豊岡市出石(城下町 兵庫) p.33
- 60 篠山市篠山(城下町 兵庫) p.33
- 61 篠山市福住(宿場町・農村集落 兵庫) p.34
- 62 福原市今井町(寺内町・在郷町 奈良) p.34
- 63 五條市五條新町(商家町 奈良) p.35
- 64 宇陀市松山(商家町 奈良) p.35
- 65 湯浅町湯浅(鹽造町 和歌山) p.36
- 66 倉吉市打吹玉川(商家町 鳥取) p.36
- 67 大山町所子(農村集落 鳥取) p.37
- 68 大田市大森銀山(鉱山町 島根) p.37
- 69 大田市温泉津(港町・温泉町 島根) p.38
- 70 津和野町津和野(武家町・商家町 島根) p.38
- 71 倉敷市倉敷川畔(商家町 岡山) p.39
- 72 津山市城東(商家町 岡山) p.39
- 73 高梁市吹屋(鉱山町 岡山) p.40
- 74 竹原市竹原地区(製塩町 広島) p.40
- 75 呉市豊御手洗(港町 広島) p.41
- 76 萩市堀内地区(武家町 山口) p.41
- 77 萩市平安古地区(武家町 山口) p.42
- 78 萩市浜崎(港町 山口) p.42
- 79 萩市佐々並市(宿場町 山口) p.43
- 80 柳井市古市金屋(商家町 山口) p.43
- 81 美馬市脇町南町(商家町 徳島) p.44
- 82 三好市東祖谷山村落合(山村集落 徳島) p.44
- 83 丸亀市塩飽本島町笠島(港町 香川) p.45
- 84 内子町八日市護国(製紙町 愛媛) p.45
- 85 西予市宇和町卯之町(在郷町 愛媛) p.46
- 86 室戸市吉良川町(在郷町 高知) p.46
- 87 安芸市土居廣中(武家町 高知) p.47
- 88 朝倉市秋月(城下町 福岡) p.47
- 89 うきは市筑後吉井(在郷町 福岡) p.48
- 90 うきは市新川田窪(山村集落 福岡) p.48
- 91 八女市八女福島(商家町 福岡) p.49
- 92 八女市黒木(在郷町 福岡) p.49
- 93 有田町有田内山(製磁町 佐賀) p.50
- 94 嬉野市塩田津(商家町 佐賀) p.50

- 95 鹿島市浜庄津町浜金屋町(港町・在郷町 佐賀) p.51
- 96 鹿島市浜中町八本木宿(鹽造町 佐賀) p.51
- 97 長崎市東山手(港町 長崎) p.52
- 98 長崎市南山手(港町 長崎) p.52
- 99 平戸市大島村神浦(港町 長崎) p.53
- 100 雲仙市神代小路(武家町 長崎) p.53
- 101 日田市豆田町(商家町 大分) p.54
- 102 日南市鉄肥(武家町 宮崎) p.54
- 103 日向市美々津(港町 宮崎) p.55
- 104 椎葉村十根川(村落 宮崎) p.55
- 105 出水市出水麓(武家町 鹿児島) p.56
- 106 薩摩川内市入来麓(武家町 鹿児島) p.56
- 107 南九州市知覧(武家町 鹿児島) p.57
- 108 渡名喜村渡名喜島(島の農村集落 沖縄) p.57
- 109 竹富町竹富島(島の農村集落 沖縄) p.58
- 110 甲州市塩山下小田原上条(山村・養蚕集落 山梨) p.58

แผนที่แสดงเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศไทยญี่ปุ่น จำนวน 110 แห่ง

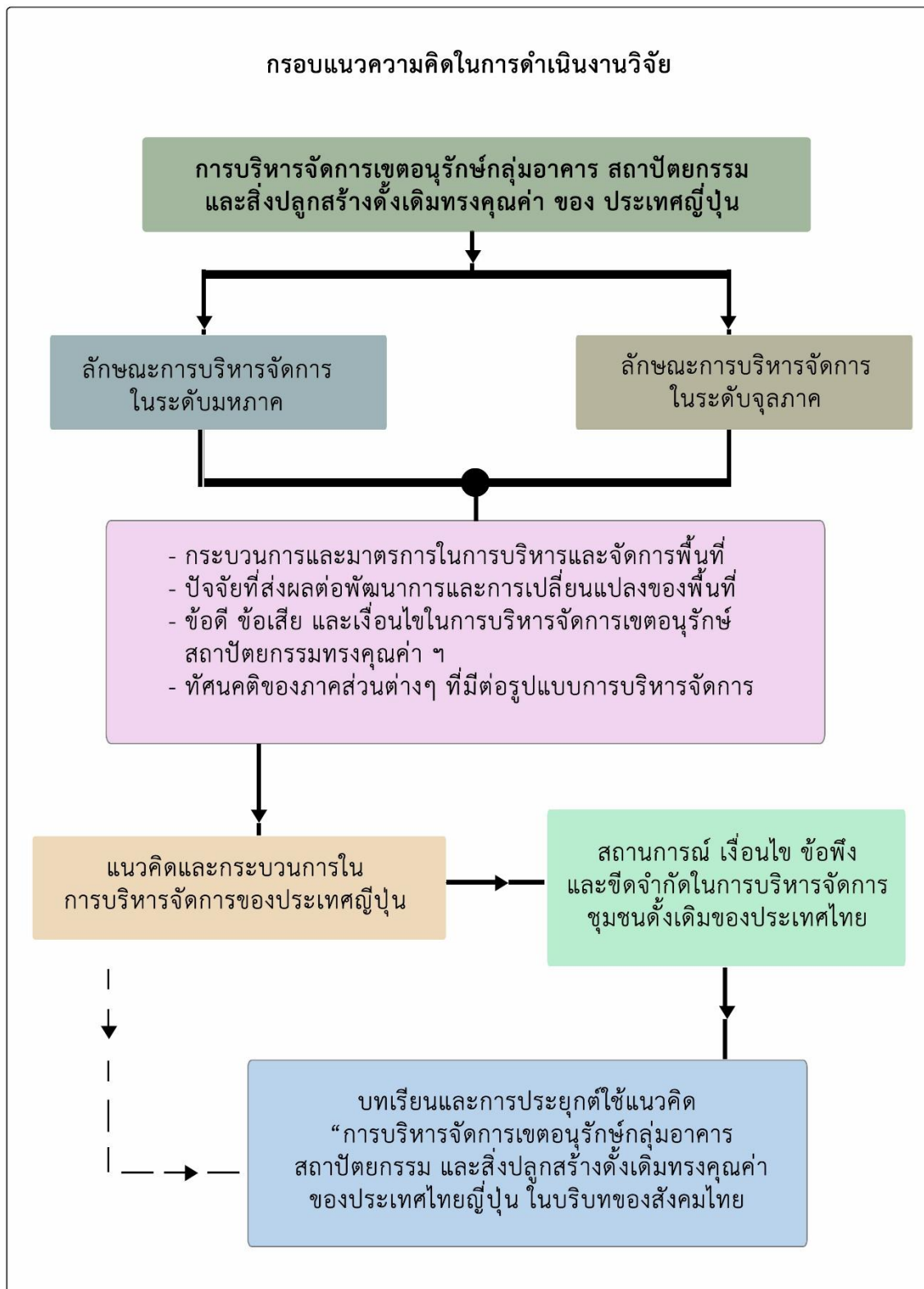
แผนที่แสดงเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นที่คัดเลือกเป็นพื้นที่กรณีศึกษา จำนวน 6 แห่ง

6.3 กรอบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีจุดประสงค์เพื่อเรียนรู้รูปแบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมที่มีประสิทธิภาพรูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้ในการดำเนินการวิจัยนั้นสามารถแบ่งกรอบการวิจัยได้เป็น 2 ส่วน กล่าวคือ

ส่วนที่ 1 การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่นผ่านการวิจัยเชิงเอกสารและการลงสำรวจภาคสนาม โดยในการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงค่านั้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ระดับ กล่าวคือ ระดับมหภาค (macro scale) ซึ่งครอบคลุมข้อมูลในเรื่องของโครงสร้าง กระบวนการ ขั้นตอนการบริหารจัดการ และมาตรการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่ และระดับจุลภาค (micro scale) ซึ่งครอบคลุมข้อมูลในส่วนของการมีส่วนร่วมและลักษณะการบริหารจัดการภายในชุมชน ทั้งนี้เพื่อเรียนรู้ถึงกระบวนการ ปัจจัย ข้อดี ข้อเสีย เงื่อนไขการบริหารจัดการ ตลอดจนทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่ในระดับต่าง ๆ

ส่วนที่ 2 การประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าวที่ศึกษาได้ในส่วนที่ 1 ในบริบทของชุมชนดั้งเดิมในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้รูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับประเทศไทยซึ่งมีบริบทแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษา สถานการณ์ ตลอดจนเงื่อนไขและขีดจำกัดในการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมในประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การจัดทำบทเรียนและการพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพต่อไป

แผนภาพสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

6.4 วิธีดำเนินการวิจัยและขั้นตอนการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ที่วิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) และการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกตในพื้นที่กรณีศึกษา เพื่อตอบทฤษฎีและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศไทย อันจะนำไปสู่การต่อยอดและการพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

การวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

6.4.1 การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐาน ที่มาและความสำคัญ กระบวนการดำเนินงาน สถานการณ์ความก้าวหน้าในการจัดทำพื้นที่เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าของประเทศไทย และโครงสร้างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการพื้นที่

สำหรับการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารต่าง ๆ นั้นจะทำการทบทวนจากการรวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นต้น (ภาษาญี่ปุ่น) และเอกสารชั้นรองที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- (1) ข้อมูลออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานวัฒนธรรม ประเทศไทย

(<http://www.bunka.nii.ac.jp/> และ denken.gr.jp)

- (2) ข้อมูลออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแล “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า”

- (3) เอกสารรายงานผลการศึกษาเพื่อพิจารณาขึ้นทะเบียน “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ของพื้นที่ต่าง ๆ

- (4) เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า”

6.4.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขั้นตอนนี้เป็นการเก็บข้อมูลในพื้นที่ภาคสนามในเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าของประเทศไทย ทั้งในส่วนข้อมูลของสำนักงานวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐส่วนกลางที่ทำหน้าที่ดูแลเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า และพื้นที่กรณีศึกษาจำนวน 6 แห่ง ทั้งนี้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามนั้นใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคำถามประกอบการสังเกตการณ์ภายในพื้นที่กรณีศึกษา

การเก็บข้อมูลภาคสนามสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วนตามกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่

- (1) การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานวัฒนธรรมประเทศไทย ในพื้นที่ส่วนกลางและพื้นที่ส่วนภูมิภาค การสัมภาษณ์ในขั้นตอนนี้จะเป็นการสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ตั้งแต่ ที่มาและความสำคัญของกระบวนการกำหนดเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ บทบาทขององค์กรภาครัฐ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการพื้นที่ นโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ กระบวนการพัฒนา ข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนอุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานวัฒนธรรมประเทศไทยนั้นจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบริหารจัดการเขตอนุรักษ์

สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในระดับมหภาค โดยเฉพาะในเรื่องของโครงสร้างการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการ และบทบาท หน้าที่ของภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่น

(2) การลงสำรวจภาคสนามในพื้นที่เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่เป็นพื้นที่ ภูมิศึกษา ซึ่งขั้นตอนนี้จะเป็นการเก็บข้อมูลในพื้นที่ภูมิศึกษาจริง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และ สังเกตการณ์ชาวบ้าน ตลอดจนหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์สามารถกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ได้ดังต่อไปนี้

- ประวัติ ความเป็นมา และพัฒนาการของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรม
ทรงคุณค่า
- การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนในการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์
สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า
- แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าภายใน
ชุมชน
- ทศคติและมุมมองที่มีต่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรม
ทรงคุณค่า

6.4.3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากการทบทวนวรรณกรรมและเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยจะดำเนินการถอดเทปข้อมูลที่ ได้จากการสำรวจภาคสนามและทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อถอดบทเรียนที่ได้ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) โครงสร้างการบริหารจัดการ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศ ญี่ปุ่นที่แสดงให้เห็น โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ ชุมชน
- (2) ระบบการบริหารจัดการ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น ที่ แสดงให้เห็นกระบวนการจัดการในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านงบประมาณ ด้านกฎหมาย ด้าน ขั้นตอนการบริหารจัดการ
- (3) พัฒนาการในระดับต่าง ๆ ของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศ ญี่ปุ่น ที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสีย และเงื่อนไขของแนวคิดการบริหารจัดการ “เขตอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า”
- (4) มุมมองทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ใน ประเทศญี่ปุ่น ทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน

6.4.4 การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ของประเทศญี่ปุ่น ในบริบทของสังคม

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บทเรียนที่ได้จากการศึกษาและวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย โดยการจัดทำแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์ชุมชน รวมจำนวน 10 ท่าน ในประเด็นเนื้อหา ข้อควรระวังในการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทย และบทเรียนที่ผ่านมาในการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมในประเทศไทย ทั้งนี้เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ความสอดคล้องและเงื่อนไขในการประยุกต์แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ของประเทศญี่ปุ่น ในประเทศไทย

6.4.5 การสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนและประมวลความคิดเห็น

ขั้นตอนนี้เป็นการจัดสัมมนาเพื่อนำบทเรียนที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้มาแลกเปลี่ยนกับนักวิชาการ ชุมชน และภาคอื่น ๆ ที่มีความสนใจ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ควบคู่กับการแลกเปลี่ยนสถานการณ์ปัจจุบัน ความคิดเห็น ข้อพึงระวัง ตลอดจนแง่มุมและทัศนคติต่าง ๆ ในการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมภายในประเทศ โดยผลที่ได้จากการสัมมนานี้จะนำไปสู่การปรับปรุงแนวทางการประยุกต์ใช้ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ให้เกิดความเหมาะสมต่อไปในอนาคต

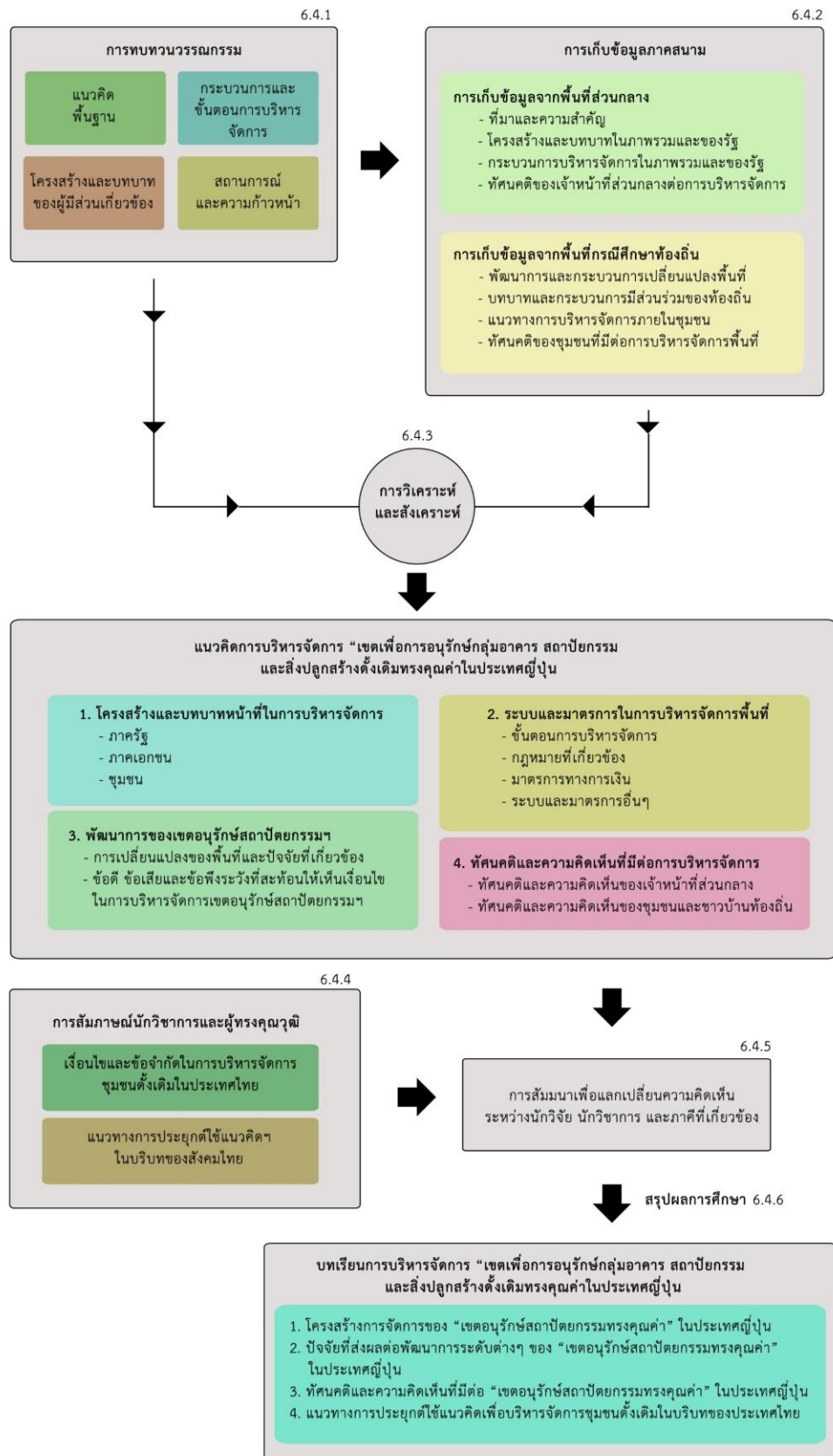
6.4.6 การสรุปผลการศึกษา

การสรุปผลการศึกษาเป็นขั้นตอนสุดท้าย โดยเป็นการประมวลองค์ความรู้จากกระบวนการทั้งหมด เพื่อให้เกิดความเข้าใจในลักษณะองค์รวมของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศไทย และข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” เพื่อการจัดการกลุ่มอาคารซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมภายในชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ในการสรุปผลการศึกษาจะทำการสรุปในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) โครงสร้างการจัดการของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น
- (2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการในระดับต่าง ๆ ของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น
- (3) มุมมองและทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น
- (4) มุมมองและทัศนคติของนักวิชาการตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิในการประยุกต์ใช้แนวคิด “เขตอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในบริบทของสังคมไทย

แผนผังแสดงความสัมพันธ์ของขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้นที่เป็นรูปธรรม และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

7.1 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) องค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นที่สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลและแหล่งความรู้ในการศึกษาทางด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทย
- 2) บทเรียนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการ ข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนข้อพึงระวังในการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสถาปัตยกรรมและมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องภายในชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทย

7.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

- 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการจัดการ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่นที่แสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ ตลอดจน โครงสร้างในการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ
- 2) องค์ความรู้ทางด้านพัฒนาการของ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่น ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า
- 3) มุมมองทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อ “เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า” ในประเทศญี่ปุ่นที่สามารถใช้ในการต่อยอดสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมภายในประเทศไทย
- 4) แนวทางการประยุกต์ใช้บทเรียนที่ได้จากการศึกษาในการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมที่สอดคล้องกับสภาพบริบทสังคมไทย

8. กระบวนการผลิตต้นผลงานดังกล่าวออกสู่การใช้ประโยชน์

1) กระบวนการผลิตต้นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในด้านวิชาการ จะใช้วิธีการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยในลักษณะสื่อสิ่งพิมพ์ผ่านห้องสมุดมหาวิทยาลัย จำนวน 15 แห่ง เพื่อให้คณาจารย์ นักวิจัย ตลอดจนนิสิต นักศึกษาใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษา การวางแผนอนุรักษ์ และการจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศต่อไป

2) กระบวนการผลิตต้นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ด้านนโยบายหรือการวางแผน จะใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในลักษณะการประชุมกลุ่มย่อยหรือสัมมนากับผู้สนใจ ภาวภาคี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมจำนวน 1 ครั้ง

9. งบประมาณของโครงการ สกว.

	รายละเอียด	ราคา/หน่วย	หน่วย	รวม
	ค่าตอบแทน			
1	ค่าตอบแทนนักวิจัยตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์	10,000	15	150,000
	ค่าจ้าง			
1	ค่าจ้างผู้ช่วยนักวิจัย (วุฒิปริญญาโท) จำนวน 1 คน	15,000	15	225,000
	ค่าใช้จ่าย			
1	ค่าเดินทางประเทศไทย-ญี่ปุ่น (ไป-กลับ) จำนวน 3 ครั้ง จำนวน 1 คน	30,000	3	90,000
2	ค่าเดินทางภายในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 21 วัน	3,000	21	63,000
3	ค่าเดินทางภายในประเทศไทยเพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายในประเทศ จำนวน 10 ครั้ง	500	10	5,000
4	ค่าที่พักภายในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 21 วัน	2,000	21	42,000
5	ค่าอาหารในการสำรวจภาคสนามที่ประเทศญี่ปุ่น จำนวน 21 วัน	1,000	21	21,000
6	ค่าหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง	15,000	1	15,000
7	ค่าจ้างเหมาสำเนาเอกสาร	5,000	1	5,000
8	ค่าจัดทำรายงานความก้าวหน้า จำนวน 5 เล่ม	500	5	2,500
9	ค่าจัดทำรายงานสรุปผลโครงการ (รวมรายงานสรุปโครงการเพื่อเผยแพร่) จำนวน 20 เล่ม	800	20	16,000
10	ค่าจัดทำเอกสารประกอบการประชุมเพื่อสัมมนาและอภิปรายผล	150	50	7,500
11	ค่าอาหารว่างสำหรับผู้เข้าร่วมการประชุมสัมมนาและอภิปรายผล	60	50	3,000
12	ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเข้าร่วมประชุมสัมมนาและอภิปรายผล	1,500	3	4,500
	ค่าวัสดุ			
1	ค่าวัสดุสำนักงาน	5,000	2	10,000
2	ค่าหมึกปริ้นท์	3,000	2	6,000
3	ค่าของที่ระลึกผู้ให้สัมภาษณ์	500	30	15,000
4	ค่าอุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียง	4,000	1	4,000

	รายละเอียด	ราคา/หน่วย	หน่วย	รวม
5	ค่าอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและอุปกรณ์สำรองไฟล์	2,000	1	2,000
	รวมค่าใช้จ่ายส่วนโครงการบริหาร			686,500
	ค่าบำรุงสถาบัน			
1	ค่าบำรุงสถาบัน (ร้อยละ 10 ของค่าใช้จ่ายส่วนโครงการบริหาร)	68,650	1	68,650
	รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด			755,150

10. แผนการใช้งบประมาณ

รายละเอียดค่าใช้จ่าย		เดือนที่ 1-6	เดือนที่ 7-15	รวม
1. หมวดค่าตอบแทน	เดือนละ			
1.1 ค่าตอบแทนผศ.ดร.เทิดศักดิ์ เสงฆกิจขจร	10,000	60,000	90,000	150,000
2. หมวดค่าจ้าง	เดือนละ			
2.1 ผู้ช่วยนักวิจัยวุฒิปริญญาโท	15,000	90,000	135,000	225,000
3. หมวดค่าใช้จ่ายสอย				
3.1 ค่าเดินทางประเทศไทย-ญี่ปุ่น (ไป-กลับ) จำนวน 3 ครั้ง จำนวน 1 คน		90,000	-	90,000
3.2 ค่าเดินทางภายในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 21 วัน		63,000	-	63,000
3.3 ค่าที่พักภายในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 21 คืน		42,000	-	42,000
3.4 ค่าอาหารในการสำรวจภาคสนาม จำนวน 21 วัน		21,000	-	21,000
3.5 ค่าหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง		8,000	7,000	15,000
3.6 ค่าจ้างสำเนาเอกสาร		2,500	2,500	5,000
3.7 ค่าจัดทำรายงานความคืบหน้า จำนวน 5 เล่ม		2,500	-	2,500
3.8 ค่าจัดทำรายงานสรุปผลโครงการ (รวมรายงานสรุปโครงการเพื่อเผยแพร่) จำนวน 20 เล่ม		-	16,000	16,000
3.9 ค่าจัดทำเอกสารประกอบการประชุมเพื่อ สัมมนาและอภิปรายผล		-	7,500	7,500
3.10 ค่าอาหารว่างสำหรับผู้เข้าร่วมการ ประชุมสัมมนาและอภิปรายผล		-	3,000	3,000
3.11 ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเข้าร่วม ประชุมสัมมนาและอภิปรายผล		-	4,500	4,500

รายละเอียดค่าใช้จ่าย		เดือนที่ 1-6	เดือนที่ 7-15	รวม
3.12 ค่าเดินทางภายในประเทศไทยเพื่อสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในประเทศ จำนวน 10 ครั้ง		-	5,000	5,000
4. ค่าวัสดุ				
4.1 ค่าวัสดุสำนักงาน		5,000	5,000	10,000
4.2 ค่าหมึกปริ้นท์		3,000	3,000	6,000
4.3 ค่าของที่ระลึกผู้ให้สัมภาษณ์		10,000	5,000	15,000
4.4 ค่าอุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียง		4,000	-	4,000
4.5 ค่าอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและอุปกรณ์สำรอง ไฟล์		1,000	1,000	2,000
5. ค่าบำรุงสถาบัน				
5.1 ค่าบำรุงสถาบัน		68,650	-	68,650
รวม		470,650	284,500	755,150

ประวัติบุคคล

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) ดร. เท็ดศักดิ์ เตชะกิจจกร
(ภาษาอังกฤษ) Terdsak Tachakitkachorn, Ph.D.
เพศ ชาย วันเดือนปีเกิด 12 กันยายน 2515
ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ติดต่อ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์ 02 2218 4370-1 โทรสาร 02 2218 4372
E-mail – address terdsak@gmail.com
ที่อยู่ 19/2 หมู่ที่ 3 ตำบลบางกระพิก อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม
โทรศัพท์ - โทรสาร -
เงินเดือนปัจจุบัน 44,255 บาท/เดือน

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี – เอก ; สาขา และสถาบัน)

ปริญญาตรี Bachelor of Architectural Engineering, Kobe University, Japan
ปริญญาโท Master of Architectural Engineering, Kobe University, Japan
ปริญญาเอก Ph.D. in Architecture, Kobe University, Japan

ผลงานวิจัย

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

เท็ดศักดิ์ เตชะกิจจกร และเสฏฐวุฒิ บำรุงกุล. “การจัดทำแผนที่ชุมชนแบบประหยัดเพื่อการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานบริเวณลุ่มน้ำ
01 : แผนที่ข้อมูลเชิงระดับของพื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง.” วารสารสมาคมสำรวจระยะไกลและสารสนเทศภูมิศาสตร์
แห่งประเทศไทย 17(2559): 121-126.

เท็ดศักดิ์ เตชะกิจจกร และภัทรพล ตั้งกลชล. “การปรับเปลี่ยนสถาปัตยกรรมเพื่อการอยู่อาศัยบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา
กรณีศึกษา ตำบลหัวเวียง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1,(2556): 77-88.

สุริยน ศิริธรรมปิ๊ด และเท็ดศักดิ์ เตชะกิจจกร. “ภูมิปัญญาในการก่อสร้างเรือนแพทรงไทยเพื่อประยุกต์สู่การออกแบบ
สถาปัตยกรรมลอยน้ำ.” วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1, (2556): 197-208.

เท็ดศักดิ์ เตชะกิจจกร. “ลักษณะและการเปลี่ยนแปลงสัณฐานของเครือข่ายลำคลองในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2450-
2550.” วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 59,(2553): 67-82.

Tachakitkachorn, T. “Denken System in Japan: Important District for Preservation of a Group of Traditional Buildings.”

Nakhara: Journal of Oriental Design & Planning 5 (2009).

เทิดศักดิ์ เตะกะกิจจกร. “สืบฐานบางช้าง: จากพื้นที่ชุ่มน้ำสู่ศูนย์กลางของกลุ่มน้ำแม่กลอง.” วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551).

Tachakitkachorn, T. “Reinterpreting Bangkok Morphology through historical map –from orchard settlement to the palace city.” **Journal of Southeast Asian Architecture** 10 (2007).

Tachakitkachorn, T. “Morphological Study of an Orchard System in the Lower Basin of Chaophraya Delta: A Case study of Amphawa Neighborhood.” **Nakhara: Journal of Oriental Design & Planning** 3 (2007).

Tachakitkachorn, T., and Shigemura, T. “Land formation process of Bangkok inner city area during 1851-1921.” **Journal of Architecture and Planning (Transaction of AIJ)** 591, 5(2005): 103-109.

Tachakitkachorn, T., and Shigemura, T. “Land formation process through the orchard system in Amphawa Neighborhood (The Study of Sustainable Agriculture-based Society in Maeglong Lower basin2).” **Journal of Architecture and Planning (Transaction of AIJ)** 589, 5(2005): 99-105.

Tachakitkachorn, T. “Morphology of the Agriculture-based Deltaic Settlement in the Western Basin of the Chaophraya Delta.” **Journal of Asian Architecture and Building Engineering** (2005).

Tachakitkachorn, T. “Spatial structure and transformation process of waterside dwelling in Khlong Bangkoknoi waterway network: Case study of the waterside village in WatSakyai and WatJumpa canal.” **Memoir of graduate school of science and technology Kobe university** 22-A (2004): 45-55.

Tachakitkachorn, T., and Tsutomu, S. “The waterfront market network and product distribution system in Amphawa Neighborhood (The Study of Sustainable Agriculture-based Society in Maeglong Lower basin2).” **Journal of Architecture and Planning (Transaction of AIJ)** 576, 2(2004): 91-99.

Tachakitkachorn, T. “The importance of the study on Vernacular Knowledge.” **Journal by The Department of Architecture, Chulalongkorn University** (2000): 36-45.

ข. ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

- (1) โครงการภูมิปัญญาในการก่อสร้างเรือนแพทรงไทยเพื่อประยุกต์สู่การออกแบบสถาปัตยกรรมลอยน้ำ. ”
- (2) โครงการแผนที่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา พ.ศ. 2549-2484 การรวบรวมและจัดระบบฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อสนับสนุนโครงการจัดการทรัพยากรน้ำ (โครงการภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)
- (3) โครงการแผนที่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา พ.ศ. 2449-2484 : การรวบรวมและจัดระบบฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อสนับสนุนโครงการจัดการทรัพยากรน้ำ ระยะที่หนึ่ง กรุงเทพฯและปริมณฑล (โครงการภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)
- (4) โครงการแผนที่บริเวณกรุงเทพฯ พ.ศ. 2450-2475: การรวบรวมและจัดระบบฐานข้อมูลเพื่อการศึกษาสถาปัตยกรรมและเมืองกรุงเทพฯ (โครงการภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)

ค. ผลงานอื่น ๆ เช่น ตำรา บทความ สิทธิบัตร ฯลฯ

ภาษาไทย

เกิดศักดิ์ เตชะกิจจกร. “การกำหนดเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคารและสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่า ในประเทศญี่ปุ่น.” ใน ทราวยแก้ว ทิพากร, บรรณาธิการ. **จินน้ำชาติร่วมชาครุ ประจักษ์มูมใหม่ของภาพอาทิตย์อุทัย**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

เกิดศักดิ์ เตชะกิจจกร. “การศึกษาที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง กรณีศึกษา: บริเวณตลาดน้ำบางคูเวียง.” ใน สวณันต์ ธรรมแก้ว, บรรณาธิการ. **ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่งานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น**. กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยาม, 2553.

บัณฑิต จุลาสัย และคณะ. **พินิจพระนคร 2475-2545**. กรุงเทพฯ: กรมแผนที่ทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2549.

เกิดศักดิ์ เตชะกิจจกร. “ธรรมชาติกับมนุษย์ : ที่มาและความจำเป็นในการศึกษาภูมิปัญญาพื้นถิ่น.” ใน อรศิริ ปาณินท์, บรรณาธิการ. **ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรม**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

เกิดศักดิ์ เตชะกิจจกร และคณะ, บรรณาธิการ. **มะจิซึคิริ การปลูกชุมชนในญี่ปุ่น: แนวความคิดและแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

บัณฑิต จุลาสัย, เกิดศักดิ์ เตชะกิจจกร, และศักดิ์สิน ทองสุขมาก. **การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยริมคลองบางกอกน้อย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ภาษาอังกฤษ

Tachakitkachorn, T. “A Comparative study on the transformation process of settlement developed form orchards in the Chao Phraya Delta.” Doctoral Dissertation, Kobe University, 2005.

Tachakitkachorn, T., et al. The guideline and Implementation Plan for the preservation and development of the waterside settlement in Amphawa Neighborhood. The Consignment research for the office of the nature and environment planning by the faculty of Architecture, Chulalongkorn University, 2003.

Tachakitkachorn, T., and Bundit, C. “A Study of urban morphology in Bangkok old city area: Case study of Sam-Preang.” **Sarasart Architectural Journal the Faculty of Architecture Chulalongkorn** (2002): 65-73.

Tachakitkachorn, T. “Machitsukuri movement in Japan: Case Study of Hirano and Nishijin.” **Sarasart Architectural Journal the Faculty of Architecture Chulalongkorn** (2001): 48-57.

Tachakitkachorn, T., et al. The Guideline and Implementation Plan for the Development of the Rattanakosin area, Sampraeng. The Consignment research for the office of the nature and environment planning by the faculty of Architecture, Chulalongkorn University, 2000.

Tachakitkachorn, T., and Lersorn, S. “Machitsukuri movement in Japan: Cass study of Yanaka and Kawagoe.” **Sarasart Architectural Journal the Faculty of Architecture Chulalongkorn** (2000): 84-96.

Tachakitkachorn, T. "The Study of Bangkuvang Dwelling in the southern part of the Chaophraya Delta area: case study of Bangkuvang floating market and its neighborhood." **Sarasart Architectural Journal the Faculty of Architecture Chulalongkorn** (2000): 56-64.

ง. รางวัลผลงานวิจัยที่เคยได้รับ

-

จ. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

- (1) สถาปัตยกรรม
- (2) การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนดั้งเดิม
- (3) สันฐานเมือง
- (4) แผนที่ประวัติศาสตร์

ฉ. ภาระงานในปัจจุบัน

1. งานประจำ

- ภาระงานสอนประจำภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 24 ชั่วโมง/สัปดาห์

2. งานวิจัยที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

- งานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาข้อตกลงร่วมเพื่อการจัดการพื้นที่สวนป่าของชุมชนภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ (ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน))